

UNIVERSITÉ QUISQUEYA
SANT LOUIS-JOSEPH-JANVIER SOU ZAFÈ KONSTITISYON ANN AYITI

Nòt sou finisman manda Prezidan Jovenel MOÏSE
8 fevriye 2021

7 fevriye 2021 pase san patizan pou M. Jovenel MOISE ale oubyen rete sou pouvwa a rive antann yo sou entèpretasyon konstitisyon an sou kilè manda prezidan an dwe fini.

Devan pozisyon depaman sa yo, Sant Louis-Joseph-Janvier sou Zafè Konstitisyon ann Ayiti prezante pozisyon li nan nòt sa a, gras ak ekleraj Lalwa, pandan li ap kite aktè politik nasyonal ak entènasional yo aji dapre pwòp enterè pa yo.

Pou yon bon pati nan opinyon an, manda Mesye Jovenel MOÏSE fini le 7 fevriye 2021 dapre atik 134-2 Konstitisyon amande a paske, kòm li te eli an 2016, manda li ekspire senk an apre ane eleksyon an te fèt la. Mesye MOÏSE, li menm, di manda li ap ekspire le 7 fevriye 2022, pandan li apiye sou atik 134-1 ki fikse dire manda prezidansyèl la pou senk an, e manda a ta kòmanse jou prestasyon sèman prezidan an ki se 7 fevriye.

Sant Louis-Joseph-Janvier a raple ke yo entèprete atik yon lwa gras ak lòt atik yo e nou pa kapab, lè bagay yo pa klè, entèprete yon grenn atik pou kò l'. Li raple ankò, nan yon lwa, lejislatè a kapab bay yon seri prensip jeneral, men tou, li kapab akonpaye yo ak dewogasyon ki se de eksepsyon oswa de règleman espesyal. Anfan, gen yon prensip entèpretasyon ki aprann nou *règleman espesyal yo gen plis fòs pase règleman jeneral yo*. Nan ka ta gen konfli ant de (2) règleman yo, se dispozisyon espesyal yo k'ap aplike.

Men sa atik 134-1 Konstitisyon 1987 amande a di : « *Dire manda yon prezidan se senk (5) an. Peryòd sa a kòmanse epi l ap fini 7 fevriye apre dat eleksyon yo* ». La a, Konstitisyon an bay kòm règleman jeneral, yon prensip de yon manda prezidan pou senk an ki kòmanse jou li prete sèman an.

Men, kanta atik 134-2 a, li reprezante yon mezi dewogatwa, yon règleman espesyal pa rapò a prensip nou jwenn nan atik 134-1 an. Atik 134-2 a aplike nan sikonsans espesyal lè

eleksyon prezidan an pa fèt nan dat Konstitisyon an prevwa pou sa. Men sa li di : « *Eleksyon prezidansyèl dwe fèt dènye dimanch oktòb nan senkyèm ane manda prezidan an. Prezidan eli a pran fonksyon 7 fevriye ki tonbe apre dat eleksyon li a. Si eleksyon an pa ta fèt anvan 7 fevriye, prezidan eli a ap pran fonksyon tousuit apre yo fin valide eleksyon an epi manda li sanse te kòmanse 7 fevriye ane eleksyon an* ». Sa fè, lè eleksyon prezidansyèl la pa rive fèt nan dat yo te prevwa pou nouvo prezidan an ta prete sèman jou manda sa k' vin anvan li a ekspire, manda nouvo prezidan an ap fini 7 fevriye ki se jou finisman yon peryòd senk an ki kòmanse nan ane eleksyon an.

Lè li pase film sa k'te rive yo, Sant la konstate yo pa te rive fin òganize eleksyon prezidansyèl yo nan senkyèm ane manda Mesye MARTELLY a. Yo te reprann yo, oubyen, dapre sa KEP la te di li menm, yo te kontinye apre 7 fevriye 2016, dat Mesye MARTELLY kite pouvwa a. Yo te finalman òganize yo 20 novanm 2016, epi yo debouche sou eleksyon Mesye MOÏSE, jan yo endike sa nan sètifika Konsèy Elektoral Pwovizwa a te ba li nan mwa janvye 2017. Sikontans sa yo koresponn ak règleman espesyal yo prevwa nan atik 134-2 Konstitisyon an ki dwe aplike nan plas atik 134-1 an. Kidonk, dapre sa atik sa a montre, manda Mesye MOÏSE sanse kòmanse 7 fevriye 2016 epi li ekspire 7 fevriye 2021.

Sant la pa ka pa konsidere ke Mesye MOÏSE kontinye ret chita nan Palè Nasyonal la, malgre sa Konstitisyon an di. Li dwe analize epi kalifye sa prezans li nan Palè a ak tout sa l'ap fè yo vle di pou nou. Atik 134-3 Konstitisyon 1987 klè kou dlo kòk: "Prezidan Repiblik la pa kab benefisyé okenn pwolongasyon nan manda li". Enperatif sa a voye jete tout kont mal taye epi li pa tolere okenn pretèks pou Mesye MOÏSE ta kontinye rete nan tèt Egzekitif la. Zak li yo ke zam Polis Nasyonal la ap kore ilegal e tout zak li ta poze apre 7 fevriye 2021 se zak yon moun ki vòlè yon tit li pa genyen ; se yon enfrakson kòd penal la pini.

Sant la konstate ak dlo nan je ke pou yon dezyèm fwa nan mwens pase senk an, pwoblèm politik fè okenn eleksyon pa òganize, sa ki mennen nou nan yon vid konstitisyonèl nan nivo pouvwa a. Yo pase Lalwa anba pye! Sant la swete pou chak aktè adopte yon pozisyon sajès, pou byen peyi a.

Pou Sant la :

Bernard GOUSSE, Titilè

Jacky LUMARQUE, Rektè Université Quisqueya